

VOORMALIG FORTIS BANKIER KARIN NETTENBREIJS
ONTWIERP ONDERWIJSMETHODE OVER DUURZAAMHEID

‘TERUGKEER NAAR ABN AMRO WAS EEN STAP TERUG’

Door reorganisaties en het veranderende bankenlandschap verdwijnen ook op hogere niveaus steeds meer banen bij banken en verzekeraars. Het ligt voor de hand om binnen de sector nieuw werk te zoeken, maar naarmate leeftijd en opleidingsniveau stijgen wordt het vinden van een passende vaste baan steeds moeilijker. Voor voormalig Fortis-bankier Karin Nettenbreijs was haar boventaligheid het moment om het roer om te gooien. Ze is nu initiator en ambassadeur van BewustWijzer, een onderwijsmethode over duurzaamheid voor basis- en middelbaar onderwijs.

Tekst: Robert Paling | beeld: Fred Libochant

De school van je kinderen is niet zelden de ideale *reality check* om te bepalen of jouw visie nog een beetje eigentijds is. Zo ook voor Karin Nettenbreijs (47). Al enkele jaren speelde ze met het idee om via het onderwijs meer aandacht te vragen voor duurzaamheid. De Rotterdamse basisschool van haar kinderen was de ideale plek voor een *feasibility study*, om in rond Nederlands een onderzoek naar de behoeften op dit vlak te doen.

“Er bleken wel heel veel lespakketten te zijn, maar die werden eigenlijk nauwelijks gebruikt”, vertelt Nettenbreijs. “Daarbij ergerde ik me aan het feit dat onze

kinderen op dezelfde manier les krijgen als wij hebben gehad. Ik vond dat dat niet langer meer kan. Zij zijn de generatie die de transitie naar de echte circulaire economie moeten gaan realiseren.” Op de middelbare school bleek het al niet veel beter gesteld met de aandacht voor het onderwerp. “Er is aandacht voor klimaatverandering in bij aardrijkskunde en een beetje duurzaamheid bij natuur- of scheikunde, maar dan heb je het wel gehad. Een onderwerp beklijft niet als je het niet met elkaar verbindt en de leerlingen zelf geen onderzoek laat doen en laat ondernemen. Waarbij fouten maken moet, want als je dat goed coacht verhoogt dat het leereffect.”

De ontvullende realiteit van de staat van het duurzaamheidsonderwijs bracht Nettenbreijers er toe om een vakoverschrijdende onderwijsmethode te ontwerpen voor het basis- en middelbaar onderwijs. De insteek: hoe kun je met zo klein mogelijke stappen de keten van grondstof tot hergebruik sluiten. Centraal staan duurzame techniek, economie en creativiteit. In deze bewoordingen natuurlijk geen onderwerp waarvoor kinderen direct van de bank springen, erkent Nettenbreijers. "De grootste uitdaging in het onderwijs is om bij kinderen de interesse in leren te wekken. Een abstract onderwerp als duurzaamheid gaat al een stuk meer leven als je zelf als

leerling bij de conciërge nagaat hoe jouw school met afvalstromen omgaat en je samen anderen ideeën moet bedenken hoe het beter kan. Op een middelbare school hebben we al een project van drie maanden gedraaid waarbij leerlingen met behulp van een CO₂-meter de luchtkwaliteit konden meten en zelf, tijdens een officiële eindpresentatie verbeterpunten konden aandragen. Op die manier kun je ook didactisch de cirkel sluiten."

Klimaatvoetafdruk

Duurzaamheid komt als het aan Nettenbreijers ligt door heel het curriculum van een school terug, ook in de wijze waarop de school zelf omgaat met het schoolgebouw en de omgeving. "Dat begint met *awareness*-lessen, maar er zijn ook tal van testjes waarmee kinderen zelf leren hoe ze kunnen bijdragen aan een betere wereld. De klimaatvoetafdruk kun je concreet maken door ze te vragen hoe ze zelf naar school gaan of naar voetbal. Het ultieme voorbeeld op de basisschool vind ik wel de uitleg voor de methaanuitstoot. Als je kleine kinderen dan uitlegt dat veel koeien te veel scheten laten, dan heb je ze echt!" De eerste keer dat ze zelf een les verzorgde zal haar altijd bijblijven. "We vertelden de kinderen dat we maar één aarde hebben en daaraan gekoppeld dat we nu meer van de aarde nemen dan teruggeven. We vroegen ze wat we kunnen doen om de aarde weer gezond te maken. De kinderen waren gelijk om en ik wist dat ik met deze vraag de juiste doelgroep had gevonden."

Inmiddels heeft Nettenbreijers al twee basisscholen en zeven middelbare scholen in en rondom Rotterdam met BewustWijzer veroverd. Ze ziet haar bedrijf nadrukkelijk als een maatschappelijke onderneming. "Natuurlijk hoop je dat scholen jouw onderwijsmethode inkopen, maar bovenal bewerkstelligt het ook een systeemverandering in het onderwijs."

Fortis Groenbank

Disruptive modelling of het inmiddels al weer tamelijke sleetse 'kantelen' heeft altijd haar belangstelling gehad. Ook toen ze haar loopbaan begon in de confectie-industrie, ook toen ze jaren later via ABN Amro bank bij Fortis Bank belandde. "Ik wil een strategische partner zijn op het gebied van duurzaamheid, waarbij ik de drie P's van People, Planet, Prosperity heb uitgebreid met Play." Voor die visie was medio jaren negentig nog weinig gehoor in het bankwezen. Tot ze in 1999 als hoofd Sparen & Beleggen aan de wieg stond van de Fortis Groenbank. "Windmolenparken en duurzame energie kwamen toen langzaam in zwang en de gedachte binnen Fortis was dat wij daar ook iets mee moesten. De intentie was zeker goed maar het paste ook bij de hype van het groen beleggen in die jaren waarbij mensen ook werden gedreven door de extra *kickback* via het belastingformulier. Uiteindelijk is prijs altijd een belangrijke prikkel voor verandering."

De echte kanteling – waarbij impact belangrijker wordt dan profit – zag ze echter niet. “Het onderwerp bleef toch een beetje hangen in de sfeer van teambuilding of het klimaatneutraal maken van het kantoor. Bijvoorbeeld door elkaar uit te dagen om met de trap van de eerste naar de twaalfde te gaan of om na het werk alle apparatuur uit te zetten. Ook goed, maar ik wilde meer en sneller effect.”

‘Nu dwingt de markt banken tot het dienen van het maatschappelijk belang’

Zelf raakte ze in die tijd juist steeds meer bevlogen als het om duurzaamheid gaat. “Ik las onder meer het Brundtland-rapport en stelde mezelf de vraag: welke aarde laat ik achter voor al onze kinderen?” Ze voegde de daad bij het woord. “Ik stap niet meer onnadenkend in een vliegtuig en ben minder vlees gaan eten. Het is me ook gelukt om onze kinderen ervan te overtuigen, bijvoorbeeld dat ze minder drinkwater moeten gebruiken, al worden ze er ook wel eens beetje moe van als ik er weer over begin.”

Nationalisatie

Van enige hang naar duurzaamheid in haar werk merkte ze vrij weinig meer na jaren van migratie, integratie en nationalisatie bij Fortis Bank en de andere bloedgroepen van wat nu al weer jaren ABN Amro heet. “Toen Fortis Bank Nederland in 2008 opging in ABN Amro betekende dat voor mij een terugkeer bij ABN Amro. Daar was ik begonnen in 1995 en via dochter Mees Pierson bij Fortis terecht gekomen. Ik merkte na de fusie tussen ABN Amro en Fortis Bank Nederland dat ABN Amro toch wel de overhand had en die cultuur was toch een andere dan die van Fortis. ABN Amro is een sterk merk met alle gevolgen van dien en Fortis was klein, *down to earth* en ondernemend.”

Waarmee Nettenbreijers geenszins afbreuk wil doen aan de bank en de vele collega’s van toen die er nog steeds werken. “Ik heb er ontzettend veel geleerd, een mooi netwerk opgebouwd en ook veel lol beleefd. Voor mij betekende de terugkeer naar ABN Amro ook een stap terug in de visie die ik had op onderwerpen als duurzaamheid. Logisch dat dat toen niet de eerste prioriteit was voor de bank. De bedrijfscultuur was er op dat moment een van aanpassen en overleven.”

Nadat ze enkele jaren binnen de generationaliseerde bank als hoofd business development had gewerkt, werd haar rol – net als die van duizenden andere collega’s – boventallig verklaard. Voor haar uiteindelijk het teken om afscheid te nemen van de financiële sector. “Natuurlijk had ik ook kunnen proberen om binnen te komen bij ASN Bank of Triodos, maar uiteindelijk zijn dat ook gewoon

banken. Ik wilde juist een stapje verder zien te komen met mijn visie op een duurzame samenleving en direct waarde toevoegen in een primair bedrijfsproces.”

Vaste baan

Toch lonkte in eerste instantie weer de vaste baan. Twee jaar werkte ze als directeur marketingcommunicatie bij hulporganisatie Terre des Hommes. Ook daar moest ze weer de rol op zich nemen om een reorganisatietraject te trekken. “De non-profit sector staat ook onder grote druk. De subsidiekranen gaan dicht en de donateurs worden kritisch. We hebben het merk ‘wakker geschud’ en de missie – een wereld zonder kinderuithuizing – beter gepositioneerd. In de internationale kindershulp is onderwijs ook de sleutel om uit het armoede spiraal te komen. Helaas stond ik in deze rol te ver van de programma-afdeling af.”

Het haalde Nettenbreijers wel definitief over de streep om haar eigen duurzaamheidsinitiatief van de grond te tillen en zelfstandige te worden. Niet zonder beraad met haar partner Leo. “Enerzijds was het heel aantrekkelijk om voor mezelf te beginnen, maar we hebben ook een gezin met twee jongens. Onze grondhouding is altijd geweest dat je maar één keer leeft en eruit moet halen wat er in zit. Waarbij het natuurlijk heel belangrijk was dat Leo zijn baan zou houden, want uiteindelijk draait het in onze economie nog steeds om geld verdienen.”

De gevolgen van de inkomstenval naar haar vertrek bij de bank en later bij Terre des Hommes vielen haar mee. “Ondanks dat ik zelf al behoorlijk bewust leefde, kon ik toch vrij makkelijk een paar stappen terugzetten. Het ondernemerschap is zeker iets dat voor meer oud-bankiers is weggelegd. Maar je merkt, vooral in het onderwijs, dat opdrachtgevers niet gewend zijn om te werken met

zpz'ers, laat staan met sociale ondernemingen. Ze zijn gehouden aan rigide regels vanuit het ministerie. Toch zie ik wat dat betreft ook wel een kentering. Ik wil ze met BewustWijzer helpen om vakoverstijgend en betekenisvol onderwijs te maken, waarbij 21ste eeuwse vaardigheden als ‘vanzelf’ worden toegepast. Al het lesmateriaal en onze trainingen willen we op een ‘open source’-platform plaatsen. Als je ‘lid’ bent mag je het gebruiken en zet je het ook weer terug, inclusief jouw ervaringen. Zo leer je van elkaar. Eigenlijk heel logisch vanuit duurzaamheidsperspectief maar een redelijke aardverschuiving voor het onderwijs.”

‘Uiteindelijk is prijs altijd een belangrijke prikkel voor verandering’

Maatschappelijk belang

Vanuit haar brede interesse volgt ze de het reilen en zielen van het bankwezen, ABN Amro in het bijzonder, nog altijd op de voet. In haar beleving heeft de financiële crisis uiteindelijk geleid tot een serieuze stap van de verduurzaming van de sector. “Nu dwingt de markt banken tot het dienen van het maatschappelijk belang. Geld is mijns inziens in de eerste plaats een ruilmiddel, het gaat erom welke waarde jij er als bank aan toevoegt. Banken waren wel heel erg ver van die kerntaak afgedreven. Dat bleek uit alle complexe producten die ze verzonden, maar ik zie nu ook nog wel eens acties voorbij komen waar bij je korting kan krijgen op een Ray Ban zonnebril of bij een winkelketen. De klant prikt daar door de crisis veel beter door heen. Die wil gewoon foutloos geholpen worden en een eerlijke rente op zijn spaargeld.” «